

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-7>

УДК 004:330.341.1

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ОСНОВІ ПЛАТФОРМІЗАЦІЇ

DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY BASED ON PLATFORMIZATION

Жукова Юлія Миколаївнакандидат економічних наук, доцент,
Київський університет імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6312-9600>**Zhukova Yuliia**

Borys Grinchenko Kyiv University

Доведено значущість цифрових платформ для розвитку економіки. Розглянуто підходи до визначення терміну «цифрова платформа». Особливу увагу приділено багатостороннім платформам, які є значно складнішими, але надають більший простір для інноваційного розвитку. Виокремлено основні їх риси. Розглянуто типи цифрових платформ в залежності від функціональних особливостей. Відзначено позитивні ефекти від поширення платформ для економіки. Досліджено проблеми, які пов'язані з їх запровадженням в Україні. Відзначено, що успішний розвиток цифрової економіки та поширення цифрових платформ потребує формування відповідної державної політики, яка має бути спрямована на підтримку цифрових трансформацій. Сформовано основні пріоритетні напрями розвитку цифрової економіки в Україні на основі платформізації.

Ключові слова: цифрова економіка, цифрова платформа, платформізація, розвиток, цифрові трансформації, цифрові технології, інновації.

The article is devoted to topical issues of the development of the digital economy based on platformization. Its purpose is to study the economic essence, the features of platforms and the possibilities of using their potential for the development of the national economy in the context of digital transformations. Attention is focused on the global nature of platformization and the role of digital platforms in world markets. The approaches to the interpretation of the term «digital platform» are considered, the general characteristics that are inherent in this phenomenon and aimed at the development of the digital economy are highlighted. Special attention is paid to multilateral platforms. It is noted that they are much more complicated, but provide more scope for innovative development. Their characteristic features are highlighted. The main types of digital platforms depending on functional features (transactional, innovative, integrated, investment) are considered. It is noted that the spread of the platform business model has both positive and negative effects on the development of the economy. Positive effects from the spread of digital platforms have been noted. The problems associated with their use in Ukraine are investigated. It was noted that for the successful development of the digital economy and the introduction of digital platforms in the country, it is necessary to form and implement an appropriate state policy, which should be comprehensive and aimed at supporting digital transformations. The main priority directions for the development of the digital economy in Ukraine based on platformization have been formed. Namely: the formation of an appropriate regulatory framework taking into account the development of digital platforms and its harmonization with international standards; intensification of cooperation with the countries of the European Union; settlement of issues of personal data protection and consumer rights; stimulation of innovation activity in the digital development sector; support for the development of information and communication infrastructure; development of blockchain technology; introduction of new technologies in the field of cybersecurity and others.

Keywords: digital economy, digital platform, platformization, development, digital transformations, digital technologies, innovations.

Постановка проблеми. У сучасному світі цифрові трансформації торкнулися фактично всіх сфер суспільства, створивши можливості для розвитку цифрової економіки, модер-

нізуючи методи організації та управління діяльністю, створюючи можливості для автоматичного управління всією системою (або окремими компонентами), змінюючи вироб-

ничі процеси, канали збуту та засоби комунікацій з постачальниками і покупцями, що дозволяє підвищити ефективність управління діяльністю суб'єктів господарювання та національною економікою в цілому.

Організаційною основою цих процесів та базисом для цифровізації є цифрові платформи, визначальним завданням яких є «об'єднання користувачів і полегшення обміну продуктами або соціальною валютою між ними, сприяючи створенню цінності для всіх учасників [1, с. 364].

Такі платформи виступають механізмами, що дозволяють різним сторонам взаємодіяти в режимі онлайн, спрощують здійснення різних операцій, формування мереж зв'язків та обмін інформацією, трансформуючи бізнес-процеси, принципи їх здійснення і моделі управління, переорієнтовуючи їх на цифрові засади, дозволяють залучити до економічних процесів людський, фінансовий капітал, створити нові робочі місця, підвищити якість послуг, в тому числі і державних.

Однак, звертаючи увагу на значний інноваційний потенціал цифрових платформ для розвитку національної економіки, слід погодитись з результатами досліджень [2; 3], в яких акцентується увага на певних проблемах та загрозах, пов'язаних з їх запровадженням. Серед них: ризик відмови від традиційних бізнес-моделей в тих сферах, де платформи працюють ефективніше (готельний бізнес, туристичні послуги та ін.); ускладнення процесу оподаткування та регулювання ринку праці через розширення самозайнятості населення; можливість нелегального використання значних обсягів особистої та бізнес-інформації, які акумулюються платформами; необхідність формування відповідної нормативно-правової бази; питання розвитку інфраструктури; формування цифрової культури суспільства тощо.

Слід вказати, що процеси платформізації спричиняють системні зміни, які призводять до загострення конкурентної боротьби на глобальних ринках, зниження вартості транзакцій, підвищення масштабності та географії охоплення ринків, стимулюючи вихід на нові та поглиблення їх диференціації, створюючи для підприємців додаткові можливості для доступу до більшої кількості потенційних клієнтів та створюючи можливості для формування нового типу економіки – платформної. Це обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питанням цифровізації та розвитку цифрової економіки присвячено праці вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: А. Мк. Афее [4], В. Бондарчук [5], О. Берназюк [6], Д. Боннет [4]; Е. Бринолфссон [7]; Дж. Вестерман [4], А. Галкін [8], І. Єгоров [9], А. Семенов [10], І. Сторонянська [11], К. Шиманська [5] та інші.

Основи запровадження платформ та основні аспекти становлення платформної економіки досліджено в роботах Д. Еванса [12], Дж. Паркера [13], Ж.-Ш. Роше [14], П. Спагнолетті [15], Ж. Тироля [14] тощо.

Основні передумови розвитку національної економіки на основі платформ, сучасні тенденції в сфері платформізації та характеристики змін в системі міжнародних економічних відносин знаходяться в полі зору О. Вишневського [2; 16], В. Гриценка [3], О. Липова [3], В. І. Ляшенка [16], М. А. Окландера [17] та інших науковців.

Питанням цифрових трансформацій та ролі платформ у розвитку національної економіки приділено увагу на державному рівні, де відзначається необхідність запровадження захищених інформаційно-комунікаційних систем, інфраструктур, платформ [1; 18].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас зауважимо, що багатогранність та динамічність цифрових трансформацій, глобальний характер платформізації зумовлюють необхідність подальших досліджень в цьому напрямі для своєчасного вирішення питань, пов'язаних з цими процесами.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження економічної сутності, особливостей платформ та можливостей використання їх потенціалу для розвитку національної економіки в умовах цифрових трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що в сучасних наукових дискурсах відсутній єдиний підхід до визначення терміну «платформа».

Ряд авторів розглядає її як «бізнес, заснований на створенні цінностей шляхом взаємодії між зовнішніми виробниками і споживачами», здатний забезпечити відкриту інфраструктуру для учасників процесу і встановити для них інституційні «правила гри», а, точніше, певні «регуляторні режими» [13].

З іншого боку, вони використовуються «...для роботи організацій зовнішніх майданчиків і пов'язаних із ними екосистем, що

не перебувають у власності організації і не контрольовані нею» [17, с. 363].

Звертаючи увагу на блоковість побудови цифрових платформ, ряд авторів розглядає їх у вузькому сенсі, досліджуючи як систему, «...основне завдання якої – бути технологічною базою для комунікації великої кількості користувачів та розроблення і застосування програмних продуктів» [15, с. 367]; таких, що «здатні забезпечити взаємодію перемінних і детермінують моделі ведення бізнесу, засновані на цифрових новаціях» [3, с. 134]; у значенні інформаційно-комунікаційного майданчика (хаба) для спілкування, обміну ідеями тощо [5, с. 20]; або розуміється як цифрова державна платформа у вигляді «концепції утворення державних органів, орієнтованих на одночасне поліпшення якості послуг, оптимізацію кількості державних службовців та зменшення витрат» [19].

Узагальнення різних підходів до трактування терміну «цифрова платформа» [2; 3; 5; 7; 12; 13; 15; 16] дозволило виділити ряд загальних характеристик, притаманних даному явищу та спрямованих на розвиток цифрової економіки. А саме: значна кількість учасників, що створює певний «ефект мережі»; інфраструктурне забезпечення взаємодії між користувачами в єдиному інформаційному середовищі (в режимі онлайн); багатфункціональність, що дозволяє орієнтуватися на широкий спектр послуг та створює можливості для розширення згідно з потребами користувачів (як кількісно, так і якісно); модульність архітектури, що у поєднанні зі стандартними інтерфейсами дозволяє платформам розвиватися незалежно від поведінки окремих

користувачів; сприяння новим ініціативам, використання сучасних бізнес-моделей та форм ведення бізнесу, заснованих на опрацюванні великих обсягів інформації; зниження транзакційних витрат учасників платформи.

Слід вказати, що з практичної точки зору значний інтерес представляють багатосторонні платформи, які є значно складнішими, але надають більший простір для інноваційного розвитку.

Серед основних їх рис дослідники [12, с. 60] виокремлюють наступні: налагодження безпосереднього контакту між зацікавленими учасниками (завдяки інфраструктурі і правилам, що генеруються платформою); прояв мережових екстерналій, коли збільшення числа учасників підвищує індивідуальну корисність для кожного користувача на тій же стороні платформи (позитивні прямі ефекти) або зростання їх кількості на одній стороні призводить до підвищення індивідуальної корисності, яку отримують на іншій стороні платформи (позитивні перехресні ефекти); можливість впливу з боку платформи на кількість угод та обсяги продажу (за допомогою встановлення різних цін для учасників).

Слід вказати, що особливості функціонування платформ, організаційні аспекти даного виду бізнесу та його вплив на розвиток національної економіки залежить від їх типу. Типізація в залежності від функціональних особливостей, яка запропонована Center for Global Enterprise, наведена в табл. 1.

Однак, зауважимо, що поширення платформної бізнес-моделі має як позитивні, так і негативні впливи на розвиток національної та світової економіки в цілому.

Таблиця 1

Типи цифрових платформ (за дослідженням Center for Global Enterprise)

Назва типу	Особливості	Приклад платформ, які функціонують на глобальних ринках
Транзакційна (операційна)	Канал (посередник) між користувачами (фізичними та юридичними особами), який працює у режимі он-лайн і забезпечує здійснення обміну і транзакції між ними	Alibaba, Amazon, Uber, Aliexpress, Blablacar
Інноваційна	Є основою для інноваційних продуктів, технологій чи послуг, де розробники створюють додатки і програмне забезпечення	Windows, Android,
Інтегрована	Інтегрує можливості транзакційної та інноваційної платформ	Apple
Інвестиційні	Акумулюють прямі інвестиції у виробництво, діючий бізнес тощо	IndieGoGo, Kickstarter

Джерело: складено за даними [12; 14]

Серед основних позитивних ефектів слід відзначити такі: поява додаткових резервів для зростання продуктивності праці та ефективності бізнесу через більш раціональне використання активів і створення осередку, сприятливого для інновацій; можливості акумулювання та аналізу значних масивів даних; створення центру взаємодії учасників ринку зі здатністю регулювати цільові відносини на ньому; розбудова активного, інтегрованого, здатного до розвитку середовища галузі економіки, стимулювання малого бізнесу; посилення спеціалізації на ринках; створення конкурентного середовища; додаткові можливості для виходу на нові ринки, в тому числі глобальні, розширення експортних можливостей тощо.

В свою чергу запровадження цифрових платформ в Україні пов'язано і з низкою проблем, серед яких слід виокремити наступні: складність дотримання прав інтелектуальної власності та здійснення контролю за дотриманням вимог антимонопольного законодавства; ризик асиметричності процесів цифровізації та розривів в розвитку цифрової інфраструктури між окремими територіями і регіонами; повільне впровадження стандартів 4 G та 5 G мобільного Інтернет-зв'язку; ускладнення процесу оподаткування та регулювання ринку праці через розширення самозайнятості населення; необхідність захисту значних масивів даних, які акумулюються платформами та містять особисту і бізнес-інформацію, та забезпечення транзакцій; брак відповідної нормативно-правової бази; недостатній рівень цифрової культури суспільства; низький рівень узгодженості та інтеграції дій держави, бізнесу й громадянського суспільства в сфері цифровізації економіки; відсутність у вільному доступі статистичних даних щодо цифровізації національної економіки, що ускладнює розробку дієвих стратегічних заходів; конфлікт стандартів функціонування цифрових платформ та низький рівень впровадження технології блокчейн; недостатній рівень узгодження нормативно-правової бази та заходів у сфері цифровізації економіки з відповідними документами Європейського Союзу (ЄС); недостатній рівень врегулювання питань стосовно надання якісних послуг, захисту прав споживачів і дотримання стандартів власниками платформ на всіх етапах діяльності: від надходження заявки до завершення операції та інші.

Отже, успішний розвитку цифрової економіки та запровадження цифрових платформ в Україні потребує формування відповід-

ної державної політики, яка повинна носити комплексний характер та має бути спрямована на підтримку цифрових трансформацій. Серед основних її пріоритетів слід виокремити наступні:

- формування відповідної нормативно-правової бази з урахуванням процесів розвитку цифрових платформ та її гармонізація з міжнародними нормами;

- активізація співробітництва з країнами ЄС щодо інтеграції України до європейського цифрового ринку, участь у профільних проєктах та програмах розвитку електронного бізнесу, сприяння розвитку міжнародної електронної торгівлі, гармонізація стандартів та правил захисту даних;

- врегулювання питань стосовно захисту особистих даних і прав споживачів, а також дотримання стандартів власниками платформ на всіх етапах діяльності;

- стимулювання інноваційної активності в секторі цифрового розвитку; підтримка на державному рівні проєктів, спрямованих на використання сучасних інформаційних технологій;

- розробка та затвердження стратегічних документів, що визначають пріоритетні напрями, інструменти та механізми реалізації державної політики щодо розвитку платформної економіки;

- стимулювання і підтримка інноваційного розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури;

- розвиток технології блокчейн;

- стимулювання та підтримка інвестиційної діяльності в сфері цифрових трансформацій;

- запровадження нових технологій в галузі кібербезпеки; створення відповідних галузевих стандартів в сфері кіберзахисту.

Висновки. Цифрові трансформації, які мають стрімкий характер та торкнулися фактично всіх сфер суспільства, сприяли розвитку цифрової економіки, модернізації методів організаційної та управлінської діяльності та створили передумови для розповсюдження платформної моделі бізнесу. Однак, її поширення має не лише позитивні, а й негативні впливи на розвиток економіки та пов'язано з рядом проблем. Тому, успішний розвиток цифрової економіки та запровадження цифрових платформ в Україні потребує формування відповідної державної політики, яка має бути спрямована на підтримку цифрових трансформацій. Серед основних її пріоритетних напрямів слід виокремити наступні: фор-

мування відповідної нормативно-правової бази з урахуванням процесів розвитку цифрових платформ та її гармонізація з міжнародними нормами; активізація співробітництва з країнами ЄС; врегулювання питань стосовно захисту особистих даних і прав споживачів;

стимулювання інноваційної активності в секторі цифрового розвитку; стимулювання і підтримка інноваційного розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури; розвиток технології блокчейн; запровадження нових технологій в галузі кібербезпеки та інші.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Україна 2030e – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html> (дата звернення: 15.07.2022).
2. Вишневський О.С. Цифрова платформізація стратегічного управління економікою України. *Економіка промисловості*. 2021. № 3 (95). С. 5–24. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry.2021.03.005>.
3. Гриценко А., Липов В. Информационные платформы как сетевая институциональная трансформация. *Journal of Institutional Studies*. 2020. № 12(2). С. 132–148. DOI: <http://doi.org/10.17835/2076-6297.2020.12.2.132-148>.
4. Westerman G., Bonnet D., McAfee A. *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. USA: Harvard Business School Publisher, 2014. 292 p.
5. Шиманська К.В., Бондарчук В.В. Пріоритетні напрями та механізми розвитку цифрової економіки в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 1 (95). С. 17–22.
6. Берназюк О. Роль та місце цифрових технологій у сфері публічного управління. *Інформаційне право*. 2017. № 10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/35.pdf> (дата звернення: 11.07.2022).
7. Brynjolfsson E., Kahin B. *Understanding the Digital Economy: Data, Tools, and Research* [reprint]. USA: MIT Press, 2002. 407 p.
8. Galkin A., Popova Y., Chuprina E., Shapovalenko D. Interaction of logistics 4.0 and consumer oriented marketing using ICT. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: *Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020*. Granada, 2019. P. 6751–6760.
9. Єгоров І.Ю., Грига В.Ю. Порівняльний аналіз наявності індикаторів цифровізації в Україні та інших країнах Східного партнерства ЄС. *Статистика України*. 2019. № 3. С. 56–62.
10. Семенов А.Ю. Аналіз світових рейтингів оцінки формування та розвитку цифрової економіки та місце України в них. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Вип. 43. С. 38–43.
11. Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянська І.З. Львів : ІРД НАНУ, 2020. 141 с.
12. Evans D.S. *Platform Economics: Essays on Multi-Sided Businesses*. Chicago, Competition Policy International (CPI), 2011. 449 p.
13. Parker Geoffrey G., Alstyne Marshall W. Van and Choudary Sangeet Paul. *Platform Revolution*. W. W. Norton & Company. 2016, 352 p.
14. Rochet J., Tirole J. Two-Sided Markets: a Progress Report. *The RAND Journal of Economics*. 2006. Vol. 37. No. 3. Pp. 645–667.
15. Spagnoletti P., Resca A., Lee G. A design theory for digital platforms supporting online communities: a multiple case study. *Journal of Information Technology*. 2015. No 30(4). Pp. 364–380.
16. Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія. Київ : Ін-т економіки промисловості НАН України, 2018. 252 с.
17. Окландер М.А., Романенко О.О. Специфічні відмінності цифрового маркетингу від Інтернет-маркетингу. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2015. № 3. С. 362–371.
18. Про утворення Міжгалузевої ради з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації: Постанова КМУ від 08.07.2020 р. № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2020-p#Text> (дата звернення: 15.07.2022).
19. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13> (дата звернення: 18.07.2022).

REFERENCES:

1. Ukranskyi instytut maibutnoho (2021) *Ukraina 2030e – kraina z rozvynutoiu tsyfrovoiu ekonomikoju* [Ukraine in the 2030s is a country with a developed digital economy]. Available at: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoju.html> (accessed 15.07.2022). [in Ukrainian]

2. Vyshnevskiy O.S. (2021) Tsyfrova platformizatsiia stratehichnoho upravlinnia ekonomikoiu Ukrainy [Digital platformization of strategic management of the Ukrainian economy]. *Ekonomika promyslovosti*, no. 3 (95), pp. 5–24. DOI: <http://doi.org/10.15407/econindustry2021.03.005>. [in Ukrainian]
3. Gritsenko A., Lipov V. (2020) Informatsionnyye platformy kak setevaya institutsional'naya transformatsiya [Information platforms as a networked institutional transformation]. *Journal of Institutional Studies*, no. 12(2), pp. 132–148. DOI: <http://doi.org/10.17835/2076-6297.2020.12.2.132-148>. [in Russian]
4. Westerman G., Bonnet D. & McAfee A. (2014) *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. USA: Harvard Business School Publisher, 292 p.
5. Shymanska K.V., Bondarchuk V.V. (2021) Priorytetni napriamy ta mekhanizmy rozvytku tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini [Priority directions and mechanisms of digital economy development in Ukraine]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, no 1 (95), pp. 17–22. [in Ukrainian]
6. Bernaziuk O. (2017) Rol ta mistse tsyfrovoykh tekhnolohii u sferi publichnoho upravlinnia [The Role and place of digital technologies in the sphere of Public Administration]. *Informatsiine pravo*, no. 10. Available at: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/35.pdf> (accessed 11.07.2022). [in Ukrainian]
7. Brynjolfsson E., Kahin B. (2002) *Understanding the Digital Economy: Data, Tools, and Research* [reprint]. USA: MIT Press, 407 p.
8. Galkin A., Popova Y., Chuprina E., Shapovalenko D. (2019) Interaction of logistics 4.0 and consumer oriented marketing using ICT. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference, IBIMA 2019: *Education Excellence and Innovation Management through Vision 2020*. Granada, pp. 6751–6760.
9. Iehorov I.Iu., Hryha V.Iu. (2019) Porivnialnyi analiz naiavnosti indyikatoriv tsyfrovizatsii v Ukraini ta inshykh krainakh Skhidnoho partnerstva YeS [Comparative analysis of the availability of digitalization indicators in Ukraine and other EU Eastern Partnership countries]. *Statystyka Ukrainy*, no. 3, pp. 56–62. [in Ukrainian]
10. Semenoh A.Iu. (2020) Analiz svitovykh reytynhiv otsinky formuvannia ta rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta mistse Ukrainy v nykh [Analysis of world ratings for assessing the formation and development of the digital economy and the place of Ukraine in them]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 43, pp. 38–43. [in Ukrainian]
11. Storonianska I.Z. (2020) Terytorialnyi rozvytok i rehionalna polityka. Stratehuvannia rehionalnoho rozvytku na zasadakh smart-spetsializatsii: naukova dopovid [Territorial Development and regional policy. Strategizing regional development on the basis of smart specialization: a scientific report]. Lviv: IRD NANU, 141 p. [in Ukrainian]
12. Evans D.S. (2011) *Platform Economics: Essays on Multi-Sided Businesses*. Chicago, Competition Policy International (CPI), 449 p.
13. Parker, Geoffrey G., Alstyne, Marshall W. Van and Choudary, Sangeet Paul. (2016) *Platform Revolution*. W. W. Norton & Company, 352 p.
14. Rochet, J. & Tirole, J. (2006) Two-Sided Markets: a Progress Report. *The RAND Journal of Economics*, vol. 37, no. 3, pp. 645–667.
15. Spagnoletti, P., Resca, A. & Lee G. (2015) A design theory for digital platforms supporting online communities: a multiple case study. *Journal of Information Technology*, no 30(4), pp. 364–380.
16. Liashenko V.I., Vyshnevskiy O.S. (2018) Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhyvist pryvnoho rozvytku: monohrafiia [Digital modernization of the Ukrainian economy as a possibility of breakthrough development: monograph]. Kyiv: In-t ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, 252 p. [in Ukrainian]
17. Oklander M.A., Romanenko O.O. (2015) Spetsyfichni vidminnosti tsyfrovoho marketynhu vid Internet – marketynhu [Specific differences between digital marketing and Internet Marketing]. *Ekonomichniy visnyk NTUU «KPI»*, no. 3, pp. 362–371. [in Ukrainian]
18. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2020). Pro utvorennia Mizhhaluzevoi rady z pytan tsyfrovoho rozvytku, tsyfrovoykh transformatsii i tsyfrovizatsii: Postanova KMU vid 08.07.2020 r. № 595 [On the formation of the intersectoral Council for digital development, digital transformation and digitalization: resolution No. 595]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2020-п#Text> (accessed 15.07.2022). [in Ukrainian]
19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018) Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018–2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii: Rozporiadzhennia KMU vid 17.01.2018 № 67-r. [On approval of the concept of development of the digital economy and Society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the action plan for its implementation: order No. 67-R, 17.01.2018]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13> (accessed 18.07.2022). [in Ukrainian]